

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum hæc sit conueniens forma huius sacramenti. Ego te baptizo in
nomine patris, & filij, & spiritussancti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Et quomodolibet ad
inactum.
¶ In corpore tria
sunt. P. imo, distin-
guuntur modi quibus
aqua amittere potest
simplicitatem. Secun-
do, respondetur ques-
to de aqua transmu-
ta per artem. Et ter-
tio, respondeatur que-
sio de aqua transmu-
tata per naturam. Et
clare patet omnia in
litera.

Li. 4. c. 3. to. 4

art. preced.

art. preced.

D. 240.

mum non requiratur aqua sim-
plex. Aqua enim, que apud nos
est, non est aqua pura, quod præ-
cipue apparet de aqua maris, in
qua plurimū admiscetur de ter-
restri, ut patet per Philosophum
in lib. Meteor. ¶ & tamen in tali
aqua potest fieri baptismus. er-
go nõ requiratur aqua simplex,
& pura ad baptismum.

¶ 2 Præt. In solenni celebra-
tione baptismi, aqua infundit chris-
ma: sed hoc videtur impedire
puritatem & simplicitatē aqua. ergo aqua pura &
simplex non requiratur ad baptismum.

¶ 3 Præt. Aqua fluens de latere Christi pendētis in
cruce, fuit signum baptismi, ut dictū est: * sed aqua
illa non videtur fuisse aqua pura, eo quod in corpo-
re misto, cuiusmodi fuit corpus Christi, non sunt
elementa in actu, ergo videtur quod nõ requiratur
aqua pura, vel simplex ad baptismum.

¶ 4 Præt. Lixiuum non videtur esse aqua pura: ha-
bet enim contrarias proprietates aque, scilicet cale-
faciendi & desiccandi: & tamen in lixiuio videtur
posse fieri baptismus: sicut & in aquis balnearum,
quæ transeunt per venas sulphureas, sicut & lixiuū
colatur p cineres. ergo videtur quod aqua simplex
non requiratur ad baptismum.

¶ 5 Præt. Aqua rosacea fit per subliationem a ro-
sis, sicut etiam aqua alchimicæ generant per subli-
ationem ab aliquibus corporibus: sed in his aqs,
ut videtur, potest fieri baptismus, sicut & in aquis
pluuiialibus, quæ per subliationem vaporum ge-
nerantur. cum igitur huiusmodi aquæ non sint pu-
ræ & simplices, videtur quod aqua pura, & simplex
non requiratur ad baptismum.

SED CONTRA est, quod propria materia bap-
tismi est aqua, ut dictum est: ¶ sed speciem aquæ nõ ha-
bet nisi aqua simplex, ergo aqua pura & simplex de
necessitate requiratur ad baptismum.

RESPON. Dicendum, q aqua suam puritatem,
& simplicitatem potest amittere dupliciter. Vno
modo, per mitionem alterius corporis, alio mo-
do per alterationem: vtrumque autem horum con-
tingit fieri dupliciter, scilicet per artem & per natu-
ram: ars autem deficit ab operatione nature: quia
natura dat formam substantialem, quod ars facere
non potest: sed omnes formæ artificiales sunt ac-
cidentales, nisi forte apponendo proprium agens
ad propriam materiam: sicut ignem combustibili,
per quem modum a quibusdam quædam animalia
per putrefactionem generantur. Quæcumq; igitur
transmutatio circa aquam facta est per artem, siue
commiscendo, siue alterando, non transmutat spe-
ciem aquæ: vnde in tali aqua potest fieri baptismus,
nisi forte admisceatur per artē in tam parua quan-
titate alicui corpori, quod compositum magis sit
aliud quàm aqua: sicut lutum magis est terra quam
aqua, & vinum lymphatum magis est vinum quàm
aqua: sed transmutatio, quæ fit a natura, quandoq;
quidem speciem aquæ soluit, & hoc fit quando a-
qua efficitur per naturā de substantia alicuius cor-
poris misti: sicut aqua cõuersa in liquorem vna, est
vinum, vnde non habet speciem aquæ. Aliquando
autem fit per naturam transmutatio aquæ sine so-
lutione speciei, & hoc tam per alterationem, sicut
patet de aqua calefacta a sole, quàm etiam per mi-

stionē: sicut patet de aqua fluminis turbida ex per-
mitione terrestrium partiū. sic ergo dicendum est,
q in qualibet aqua qualitercumq; transmutata, dū
modo non soluat speciem aquæ, potest fieri bap-
tismus: si vero soluat speciem aquæ, non potest
fieri baptismus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod trāsmutatio
facta in aqua maris, & etiā in alijs aquis, quæ penes
nos sunt, non est tanta, quod soluat speciem aquæ:
& ideo in huiusmodi aquis potest fieri baptismus.

AD SECVDVM dicendum, q admistio chris-
tis, non soluit speciem aquæ: sicut nec etiā aqua de-
coctionis carniū, aut aliorum hmōi: nisi forte sit
facta tanta resolutio corporum lixatorum in aqua,
q liquor plus habeat de aliena substantia, quàm de
aqua, quod ex spissitudine perfici pōt. Si tamen ex
liquore sic inspissato exprimat aqua subtilis, pōt
in ea fieri baptismus: sicut & in aqua, quæ exprimi-
tur ex luto, licet in luto baptismus fieri non possit.

AD TERTIVM dicendum, q aqua fluens de la-
tere Chri pendētis in cruce, non fuit humor phle-
gmaticus, ut quidam dixerunt: in tali enim humore
non posset fieri baptismus: sicut nec in sāguine ani-
malis, aut in vino, aut quocumque liquore alicuius
plantæ. Fuit autem aqua pura, miraculose egrediē-
s a corpore mortuo, sicut & sanguis, ad comproban-
dam veritatem dominici corporis, contra Mani-
chæorum errorem, ut scilicet per aquam, quæ est
vnum quatuor elementorum, ostēderetur corpus
Christi vere fuisse compositum ex quatuor elemē-
tis, per sanguinem vero ostēderetur esse compo-
situm ex quatuor humoribus.

AD QVARTVM dicendum, quod in lixiuio, & in a-
quis sulphureorum balnearum, potest fieri bap-
tismus: quia tales aquæ nõ incorporantur per artem,
vel naturam aliquibus corporibus mistis, sed solū
alterationem quandam recipiunt, ex hoc, q tran-
seunt per aliqua corpora.

AD QVINTVM dicendum, q aqua rosacea est li-
quor rosæ resolutus. vnde in ea non pōt fieri bap-
tismus, & eadem rōne nec in aquis alchimicis, sicut
nec in vino. Nec est eadem rō de aquis pluuiialibus,
quæ generant ex maiori parte ex sublimatione va-
porum resolutorū ex aquis: minimū autem est ibi,
de liquoribus corporū mistorum: qui tamen phu-
iisimo de sublimationē, virtute nature, quæ est for-
tior arte, resoluuntur in veram aquam, quod ars fa-
cere non potest. vnde aqua pluuiialis nullā proprie-
tatem retinet alicuius corporis misti, quod de aqs
rosæcis, & aquis alchimicis dici non potest.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc sit conueniens forma ba-
ptismi, Ego te baptizo in nomine
Patris & Filij & Spiritus sancti.

AD QVINTVM sic proceditur.
Videtur, q hæc non sit con-
ueniens forma baptismi: Ego te
baptizo in nomine Patris & Filij &
Spiritus sancti. Ad 2° enim magis
debet attribui principali agēti,
quàm ministro: sed in sacramen-
to minister agit, ut in instum, ut
supra dictum est, ¶ principale au-
tem agens in baptismo est Chri-

¶ Super Quaestione
sexagesima sexta,
Articuli quintū.

Tulius clarus.
¶ In corpore
vna conclusio:
Hæc est conueniens
forma baptismi, Ego
te baptizo &c. Pro-
batur: Baptismus per
suam formam con-
secratur, ergo oportet,
quod in forma
baptismi exprima-
tur illius causa. er-
go oportet in for-
ma baptismi de du-
plici, scilicet prin-
cipali & instrumen-
tali

Inf. 434
3. co. 8
3. ar. 4. q. 1
1. ca. 1.

944-20

tali, causa fieri mentionem, ergo haec est conueniens forma, Ergo te baptizo, &c. Antecedens probatur auctoritatibus Apostoli, & Aug. praesupponendo supra dicta, scilicet, qd verba sunt forma sacramentorum. prima consequentia non aliter probatur in littera, ea forte ratione, quia consue. ratio per totam - hoc est verba, manifeste dependet a causa efficietia sanctificatiuam dante uerbis. Secunda uero consequentia probatur, quia baptismus dupliciter habet causam. 1. quia, quod haec consequentia cum sua probatione quo ad causam instrumentalem, non nisi de congruo tenet, quoniam efficietia uerborum non est a ministro, sed a sancta Trinitate, quae est causa principalis, unde & G. et in forma baptismi non exprimitur causam instrumentalem, hoc est ministrum.

In responsione ad quartam tractanda est de quodam de pluralitate baptizantium, nisi ad sextum articulum sequentis quaest. referatur: ubi ex proposito Auctoris articulum hunc mouebit enim incidenter tractatur propter illa uerba forme. Ergo te bap &c.

In responsione ad septimam, dubium magnum occurrit circa ultimam uerba, Nec in aliis nominibus perficitur sacramentum, an uera sint, ut sonant. Et est ro dubij: quoniam superius in art. 7. q. 60. diximus oppositum. Et Auctor met dixit, qd licet uerba corrupte prolata nihil significet ex uirtute impositionis, accipiuntur tamen significatiua ex accommodatione: uis: & ideo non tollitur ueritas sacramenti.

Ad hoc dicitur, qd licet haec uerba Auctoris sonent non esse uerum baptismum, si dicitur, Ergo te baptizo in nomine genitoris, & genui & procedentis ad utroque, & hoc idem sentiant Scotus & Durandus in 3. dist. 4. sent. quia tamen hoc ex sacrae scripturae auctoritate dependet, & aliorum uisetur, ideo

stus, secundum illud Ioan. 1. Super quem uideris spiritum descendentem & manentem, hic est qui baptizat. inconuenienter ergo minister dicit, Ergo te baptizo: pferit quia in hoc qd dicitur baptizo, intelligitur ego, & sic uidetur superflue apponi.

¶ 2 Præ. Non oportet quod ille qui aliquem actum exercet, de actu exercito faciat mentionem: sicut ille qui docet, non oportet quod dicat, Ergo uos doceo. Dominus autem simul tradidit præceptum baptizandi, & docendi, dicens, Matth. vlti. Euntes docete omnes gentes, &c. ergo non oportet quod in forma baptismi fiat mentio de actu baptismi.

¶ 3 Præ. Ille, qui baptizatur, quandoq; non intelligit uerba, puta si sit surdus aut puer: frustra autem ad tale sermo dirigitur, secundum illud Eccles. 32. Vbi non est auditus, non effundas sermonem. ergo inconuenienter dicitur, Ergo te baptizo, sermone directo ad eum, qui baptizaretur.

¶ 4 Præ. Cõtingit simul plures baptizari & a pluribus: sicut Apostoli baptizauerunt una die tria millia, & alia die quing; millia, ut dicitur Act. 2. & 4. nõ ergo debet forma baptismi determinari in singulari numero: ut dicitur, Ergo te baptizo: sed potest dici, nos uos baptizamus.

¶ 5 Præ. Baptismus uirtutem habet a passione Christi: sed per formam baptismus sanctificatur. ergo uidetur quod in forma baptismi debeat fieri mentio de passione Christi.

¶ 6 Præ. Nomen designat proprietatem rei: sed tres sunt proprietates personales diuinarum personarum, ut in prima parte dictum est. non ergo debet dici, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sed, in nominibus.

¶ 7 Præ. Persona patris non solum significatur nomine patris, sed etiam nomine innascibilis & genitoris: filius autem significatur nomine uerbi & imaginis & geniti: Spiritus enim sanctus potest significari nomine doni & amoris procedentis. ergo uidetur quod etiam his nominibus utendo, perficiatur baptismus.

SED CONTRA est, quod dominus dicit, Matth. vlt. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij, &

A Spiritus sancti.

RESPON. Dicendum, quod baptismus per suam formam consecratur, secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquae in uerbo uitae, & August. * dicit in lib. de unico baptismo, quod baptismus uerbis euangelicis consecratur: & ideo oportet, quod in forma baptismi exprimaturs causa baptismi: est autem eius duplex causa. una quidem principalis, a qua uirtutem habet, quae est sancta Trinitas: alia autem instrumentalis, scilicet minister, qui tradidit exterius sacramentum: & ideo oportet, in forma baptismi, de utraque fieri mentionem. Minister autem tangitur, cum dicitur, Ergo te baptizo: causa autem principalis, cum dicitur, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. unde haec est conueniens forma baptismi, Ergo te baptizo in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod actio attribuitur instrumento, sicut immediate agenti: attribuitur autem huiusmodi actio principali agenti, sicut in cuius uirtute instrumentum agit: & ideo in forma baptismi conuenienter significatur minister, ut exercens actum baptismi, per hoc quod dicitur, Ergo te baptizo: sicut & ipse dominus baptizandi actum attribuit ministris, dicens, Baptizantes eos &c. Causa autem principalis significatur, ut in cuius uirtute sacramentum agit: per hoc quod dicitur, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: non enim Christus baptizatur sine Patre, & Spiritu sancto. Graeci autem non attribuunt actum baptismi ministris, ad euitandum antiquorum errorem, qui uirtutem baptismi baptizantibus attribuebant, dicentes, Ergo sum Pauli, & ego Cephe: & ideo dicunt, Baptizetur seruus Christi, in nomine Patris, &c. Et quia exprimitur actus exercitus

per ministrum cum inuocatione Trinitatis, uerum perficitur sacramentum, quod autem additur, Ergo, in forma nostra non est de substantia forma, sed ponitur ad maiorem expressionem intentionis.

AD SECUNDUM dicendum, quod quia ablutio hominis in aqua, propter multa fieri potest, oportet, quod determinetur in uerbis formae ad quid fiat: quod quidem non fit hoc, quod dicitur, In nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti: quia omnia in tali nomine facere debemus, ut habetur Coloss. 3. & ideo, si non exprimaturs actus baptismi, uel per modum nostrum, uel per modum Graecorum, non perficitur sacramentum, secundum illam Decem

rationes eorum dicuntur. Maxima igitur ratio eorum est: quia Christus sic instituit Mac. ut. Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: ex hoc enim inferunt, ut in qualibet lingua nominibus significantibus Patrem, Filium & Spiritum sanctum. Et notanter dicitur significatibus, & non, connotantibus, aut implicite innumerantibus. Et ratio specialis horum nominum assignatur: quia significant ipsas personas diuinas: alia uero nomina significant proprietates, aut actus aliquos earum. Reliqua uero omnia, quia uel probabilia uidentur, affere omittimus, ubi necessaria persecutamur.

Ad euidenciam difficultatis huius sciendum est, quod propositio illa maxima, Mutatio nominum quo ad significatum tollit ueritatem sacramenti, potest, quantum ad propositum spectat, intelligi dupliciter, uel quo ad significatum ex utroque nominis, uel quo ad significatum ex accommodatione: ut si primo modo fiat mutatio, potest fieri, uel quo ad significatum formale, uel quo ad significatum materiale, uel quo ad utrumque.

Verbi gratia, Pater puram paternitatem significat formaliter, ut docet Arist. materialiter uero significat subiectum habens paternitatem, quod tamen secundum Auctorem principaliter dicitur significari patris nomine, & comprehendendo utrumque, pater significat habentem paternitatem. Unde si loco patris ponatur

Lib. de bap. contra Donat. c. 25. to. 7. & li. 4. c. 15. referunt de consecr. dist. 4. c. factis ostendimus.

6430

De baptis-
mo, & eius
effectu, ca.

ponatur genitor, erit mutatio quo ad formale significatum: quia genitor significat actum generandi, pater autem relationem, sed non erit mutatio quo ad significatum materiale: quia unus atque idem est generans & pater. Si uero loco patris poneretur paternitas, non mutaretur significatum formale, sed abstraheretur a materiali: si

autem loco patris poneretur mater, esset mutatio quo ad veritatem significatum. Dicitur itaque secundum dictorum opinionem doctorum, quod mutatio nominum quo ad significatum ex vi nominis, siue formale tantum, siue materiale tantum, siue utrumque, tollit veritatem baptismi. Ego autem considerans praesentium patrum dicta, ab his diffentio, motus ea ratione, quod identitas nominum quo ad significatum secundo modo accipienda est in proposito, ut scilicet tunc solum sit uariatio nominum quo ad significatum, quando uariatur significatum ad quod ex accommodatione usus in forma sacramenti applicatur. Exempli causa. Cum dicitur in forma baptismi, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Pater ex accommodatione usus applicatur ad significandum primam personam Trinitatis, & similiter filius ad significandum personam, quae secunda est in Trinitate, & simile est de nomine Spiritus sancti. Nam ex vi nominum, nec omnia simul significant il-

las tres personas diuinas, nec aliquid eorum significat aliquam personam diuinam: quodlibet enim eorum ex vi nominis commune est multis, ut de se pater. Ex hoc itaque & in hoc pendet tota quaestio, penes quid attendatur unitas, uel diuersitas significati per nomen sacramentale. Attendentes enim ad communem rationem eiusdem, uel diuersae significationis nominum, oportet consequenter dicere diuersum esse significatum, quando formale, seu principale significatum ex vi nominis est diuersum. Perpicientes uero ad specialem usum nominum sacramentalium, consequenter dicimus, tunc solum uariari significatum, quando non significatur illud ad quod ex accommodatione usus significandum applicatum est. Et propterea, si loco patris ponatur genitor, & loco filij ponatur genitus, quia eadem persona significatur, non uariatur significatio, quantumcumque sub alia & alia ratione significetur persone, per haec & illa nomina. Probatur autem sic debere accipi in proposito idem uel diuersum significatum, primo, auctoritate sedis Apostolicae, de cons. cr. diu. 4. cap. a quodam, ubi Nicolaus Papa reddens rationem, quare baptismus praecipuus in nomine patris & filij & spiritus sancti, ualeat in nomine Christi, dicit, quia unum & idem est proculdubio significatum. Ex quo loco manifeste patet, identitatem significati per formam baptismi, non attendi secundum communem nominum significationem, sed secundum id, ad quod significandum accommodata sunt nomina. Ad hoc enim aspiciendo, idem significatur per Christum implicite, quod per patrem & filium & spiritum sanctum, explicite. Secundo, auctoritate Ambrosij in primo libro de spiritu sancto, cap. 3. Vbi de forma baptismi loquens, loco filij ponit Christum, loco patris ponit, a quo unctus est Christus, & loco

Alexand. 3. Si quis puerum ter in aqua immerferit in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, amen, & non dixerit, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti amen, non est puer baptizatus.

AD TERTIVM dicendum, quod uerba quae proferuntur in formis sacramentorum, non pronuntiantur solum causa significandi, sed etiam causa efficiendi, in quantum habent efficaciam ab illo uerbo, per quod facta sunt omnia: & ideo conuenienter diriguntur non solum ad homines, non intelligentes, sed etiam ad creaturas insensibiles, ut cum dicitur, Exorcizo te creatura salis.

AD QVARTVM dicendum, quod plures simul non possunt unum baptizare: quia actus multiplicatur secundum multiplicationem agentium, si perfecte ab unoquoque agatur. Et sic si conuenirent duo, quorum unus esset mutus, qui non posset proferre uerba, & alius carens manibus, qui non posset exercere actum, non possunt ambo simul baptizare, uno dicente uerba, & alio exercente actum. Possunt autem, si necessitas exigit, plures simul baptizari: quia nullus eorum reciperet, nisi unum baptismum: sed tunc oportebit dicere, Ego baptizo uos: nec erit mutatio

E Spiritus sancti ponit, quo unctus est Christus. Ex qua doctrina clare habes, quod sufficit personas diuinas significare secundum Ambrosium ex actione, puta uinctioe. multo ergo magis sufficit significare illas ex generatione. Tertio, ex auctoritate generalis Concilij Florentini sub Eugenio Quarto, ubi institutionem

domini de forma baptismi, interpretati sunt patres inuocationem Trinitatis, & non limitauerunt se ad inuocationem Trinitatis per haec praesentia nomina, Pater & Filius & Spiritus sanctus: legimus enim ibi sic de forma baptismi, si ex primitus actus, qui per ipsum exercetur in infirmum, cum S. Trinitatis inuocatione, perficitur sacramentum. Quarto, ex communi ecclesiae confessione, fatemur enim oes S. Trinitatem nos inuocare, laudare, confiteri etiam in iudicio, non solum actus nominibus utendo, sed etiam utendo equipollentibus, puta genitore, ois potente, genitor; ab ipso, & procedere ab utroque; donatore similibus. Quinto, ex acceptis casibus. Nam si quis diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, Iesu Christi, & Spiritus sancti, procul dubio omnium sapientum iudicio perfectum esset sacramentum, ita quod non esset locus reiterationis: & tamen constaret, quod uariatur significatum ex vi nominis, similiter si quis diceret, In nomine Patris & Filij & Spiritus paracliti, proculdubio eorundem iudicio, uerum esset baptismus: & tamen constaret uariari ex vi nominis significatum: unde saluator instituens formam baptismi, in nomine patris & filij & spiritus sancti, non est intelligendus ad hanc uirtutem formae ad formalia significata ex vi nominum per haec nomina: sed ad significata illa, ad quae significanda haec nomina accommodata sunt.

AD QVINTVM dicendum, quod passio Christi, etsi sit principalis causa respectu ministri: est tamen causa instrumentalis respectu S. Trinitatis: & ideo potius commemoratur Trinitas, quam passio Christi.

AD SEXTVM dicendum, quod etsi sint tria nomina personalia trium personarum: est tamen nomen unum essentiale: uirtus autem diuina quae operatur in baptismo, ad essentiam pertinet: & ideo dicitur, in nomine, & non in nominibus.

AD SEPTIMVM dicendum, quod sicut aqua sumitur ad baptismum: quia eius usus est communior ad abluendum, ita ad significandum tres personas, in forma baptismi assumuntur illa nomina, quibus communius consueuerunt nominari persona in illa lingua: nec in alijs nominibus perficitur sacramentum.

Ad rationem autem allatam in oppositum: quia pater significat personam, genitor uero actum uocationalis, facile respondeatur satisfaciendo, primo falsum esse, quod pater ex vi nominis significet personam plus quam genitor: quonia pater significat puram paternitatem in concreto: & similiter genitor puram generationem actiue in concreto: concretum autem utrobique est persona patris, de Trinitate loquendo: quae realiter & formaliter ex parte rei idem significatur, & relationi paternitatis & generationi actiue. Dicitur secundo, quod manifeste constat spiritus sancti nomen, nec proprietatem personalem, nec actum uocationalis, nec personam ex vi nominis significare, ut patet, ex eo quod spiritus sanctus, quam sanctus, quam totum conuenitum, ex vi nominis dicitur de essentia diuina: spiritus enim est Deus & auctoritas ergo uerba, ut ad litteram redeamus, quantum ex ratione litterae apparet, intelligenda sunt, quo ad perfectionem praecipui, & non quo ad perfectionem sacramenti absolute, ut sic lenius, quod in solis nominibus quae sunt in communiore usu, perficere tenemur sacramenta: ita quod in alijs sacramentum est imperfectum, non per defectum alicuius necessarii ad sacramentum: sed necessarii ad praecipuum sacramentum: hoc enim idem ratio litterae de communiore usui: communiore enim & minus communis usus non uariat significationem nominis, ut de se patet. Si quis autem putat intelligenda haec uerba, ut sonant, dicat, ut sibi placeat.

Super